

Avaleht>Perekonnaasjad ja pärimine>Abielu lahutamine ja kooselu lõpetamine**Abielu lahutamine ja kooselu lõpetamine**

Tšehhi

1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Kohus teeb otsuse lahutuse võimaldamise üle ühe abikaasa esitatud avalduse alusel. Menetluse käigus teeb kohus kindlaks, kas lahutuseks on alust, s. t tehakse kindlaks asjaolu, kas abielu on lõppenud, ja abielu lõppemise põhjused.

Abielu loetakse automaatselt lõppenuks, kui see kestis vähemalt aasta, abikaasad ei ole koos elanud vähemalt kuus kuud ja teine abikaasa ühineb abielu lahutamise avaldusega. Kohus ei tee kindlaks abielu lõppemise põhjuseid, kuid lahutab abielu, kui ta jõuab järeldusele, et abikaasade ühesugused ütlused abielu lõppemise kohta ja nende soov abielu lahutada vastavad tõele, ja kui abikaasad esitavad järgmised dokumendid:

lõpliku kohtuotsuse, millega kiidetakse heaks täieliku teovõimeta alaealise lapse hooldusõigust ja suhtlusõigust käsitlev kokkulepe lahutusele järgnevas ajaks;

ametlikult tõendatud allkirjadega varustatud kirjaliku kokkuleppe, milles lahendatakse rahalised küsimused ning määratakse kindlaks abikaasade ühise elukohaga seotud õigused ja kohustused ning mis tahes muud ülalpidamiskohustused lahutusele järgnevas ajaks.

Kui abikaasadel on alaealine laps, siis lahutust ei võimaldata, kui konkreetsetest põhjustest tulenevalt ei ole see lapse huvides (nt kui lapsel on füüsiline või vaimne puue). Abielu ei lahutata enne, kui on olemas lõplik kohtuotsus alaealise lapse hooldusõiguse ja suhtlusõiguse kohta lahutusele järgnevas ajaks.

Kui abikaasa, kes ei olnud peamiselt vastutav abielu lõppemise eest abielukohustuste rikkumise tõttu, ei nõustu abielu lahutamise avaldusega ja kui lahutus kahjustaks teda olulisel määral, lükkab kohus abielu lahutamise avalduse tagasi, kui erakorraliste asjaolude tõttu tuleks abielu jätkata. Kuid kui abikaasad ei ole elanud koos vähemalt kolm aastat, lahutab kohus abielu, kui see on lõppenud.

2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Abielu lahutamise tingimuseks on abielu täielik, püsiv ja pöördumatu lõppemine, mille korral ei saa eeldada, et abikaasad suudavad taas koos elada.

3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses**3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)**

Teise abikaasa perekonnanime võtnud abikaasa võib teatada perekonnaseisuregistrile kuue kuu jooksul alates lahutust käsitleva otsuse lõplikuks muutumisest, et ta soovib tagasi võtta oma eelmise perekonnanime või et ta ei lisa enam abikaasa perekonnanime oma algele perekonnanimele.

3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Abikaasade varaühisus lõpeb nende abielu lahutamise korral.

Kui varaühisus likvideeritakse või lõpeb või ühisvara suurust vähendatakse, jagatakse varasemad ühised kohustused ja õigused abikaasadevahelise kokkuleppe alusel. Selline kokkulepe peab olema kirjalik, kui see sõlmiti abielu jooksul või kui kokkuleppe ese on midagi sellist, mille omandiõiguse üleminek tuleb samuti vormistada kirjalikult. Kui abikaasad ei suuda jõuda kokkuleppele oma ühisvara jagamise küsimuses, jagab kohus ühisvara ühe abikaasa taotluse alusel. Ühisvara jagamisel lähtub kohus eeldusest, et ühisvara kuulub abikaasadele võrdsetes osades. Kummalgi abikaasal on õigus nõuda enda poolt ühisvarasse antud panuse tagasimaksmist ning nad peavad tagasi maksma mis tahes summad, mis maksti ühisvarast nende lahusvarasse. Vara jagamise ajal keskendutakse eeskätt ülalpeetavate laste vajadustele, sellele, kuidas kumbki abikaasa hoolitses perekonna eest (eelkõige sellele, kuidas nad hoolitsesid laste ja perekonna ühise eluaseme eest), ning abikaasade panusele ühisvara soetamisse ja selle vara väärtuse säilitamisse.

Kui kolme aasta jooksul pärast lahutust ei sõlmita vara jagamise kokkulepet või ei esitata kohtule avaldust vara kohtulikuks jagamiseks, leitakse, et materiaalne vallasvara kuulub sellele isikule, kes kasutab seda omanikuna vaid enda, oma perekonna või oma majapidamise vajaduste rahuldamiseks. Muu materiaalne vallasvara ja kinnisvara loetakse kaasomandisse kuuluvaks, kusjuures igale kaasomanikule kuulub varast võrdne osa. Sama kehtib ka muude omandiõiguste, nõuete ja võlgade puhul.

3.3 abikaasade alaealiste lastega

Enne seda, kui kohus lahutab täieliku teovõimeta alaealise lapse vanemate abielu, määrab kohus lahutusele järgnevas ajaks kindlaks abikaasade õigused ja kohustused seoses lapsega. Eelkõige määrab kohus kindlaks selle, kumb abikaasast saab lapse hooldusõiguse ning kuidas kumbki vanem peab panustama lapse ülalpidamisse.

3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

Lahutatud abikaasal on kohustus pidada üleval teist lahutatud abikaasat, kes ei suuda end ise ülal pidada, kui selline võimetus tuleneb abielust või on sellega seotud. Elatise kindlaksmääramisel võetakse arvesse abikaasa vanust, tervislikku seisundit lahutuse ajal ja abielust sündinud laste eest hoolitsemist. Kui paar ei suuda jõuda kokkuleppele elatise suuruse küsimuses, teeb otsuse kohus ühe abikaasa ettepaneku alusel. Seda elatist võib maksta ühekordse summana või osamaksetena.

Kui abikaasad või lahutatud paar ei suuda jõuda kokkuleppele elatise küsimuses, võib kohus mõista elatise välja selle abikaasa ettepaneku alusel, kes ei olnud abielu lõppemise peamine süüdlane ja kes kannatas lahutuse tõttu tõsist kahju. Elatist ei määrata siiski kauemaks kui lahutusele järgnevas kolmeks aastaks.

Õigus saada elatist lõpeb, kui seda saama õigustatud abikaasa abiellub uuesti või sõlmib registreeritud partnerluse.

4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu” igapäevaelus?

Tšehhi Vabariigi õigus ei sisalda lahuselu käsitlevaid sätteid.

5 Millised on lahuselu eeltingimused?

Vt küsimusele nr 4 antud vastus.

6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?

Vt küsimusele nr 4 antud vastus.

7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine” igapäevaelus?

Kohus tunnistab abielu kehtetuks isegi avalduseta, kui abielu sõlmiti juba abielus oleva mehe või naisega, varem välisriigis registreeritud partnerluse või muu samalaadse liidu sõlminud isikuga, tingimisel et see abielu, partnerlus või muu samalaadne liit ikka veel eksisteerib, või alaneja ja üleneja, õe ja venna või lapsendamise kaudu seotud isikute vahel.

Kohus tunnistab abielu kehtetuks selle abikaasa avalduse alusel, kelle nõusolek abiellumiseks saadi sunni kohaldamisega, s.t kelle suhtes kasutati vägivalda või keda ähvardati või kes andis nõusoleku abiellumiseks ekslikult vea tõttu, mis oli seotud tulevase abikaasa isikuga või abielu käsitlevate läbirääkimiste laadiga. Avaldus tuleb esitada ühe aasta jooksul alates varaseimast kuupäevast, mil abikaasal avanes selleks asjaolusid silmas pidades võimalus või mil ta sai teada tegelikust olukorrast. Kohus tunnistab abielu kehtetuks avalduse alusel, mille esitab isik, kellel on selleks õigustatud huvi, kui abielu sõlmiti õiguslikele takistustele vaatamata (näiteks kui üks abikaasadest oli alaealine või õigustoimingute tegemiseks teovõimetu; see ei kehti piiratud teovõime puhul).

Abielu on tühine, kui vähemalt ühe abielu sõlminud isiku puhul ei olnud täidetud tingimused, mis peavad olema täidetud abielu sõlmimise tahteavalduse tegemise või abielutseremoonia läbiviimise ajal või nende protseduuridega seoses.

8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?

Vt küsimusele nr 7 antud vastus.

9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?

Kohtu poolt kehtetuks tunnistatud abielu käsitatakse nii, nagu seda ei oleks algusest peale üldse sõlmitudki (*ex tunc*). Kuid selle ajani, mil kohus tunnistab abielu tühiiseks, käsitatakse seda ikkagi kehtivana. Pärast abielu kehtetuks tunnistamist kohaldatakse abikaasade nende õiguste ja kohustuste suhtes, mis on seotud nende laste ja varaga, samu sätteid nagu lahutuse puhul. Abielu kehtetuks tunnistamine tähendab seda, et väidetavate abikaasade poolt seoses oma perekonnanimega tehtud mis tahes avaldused muutuvad samuti õigustühisteks. Seetõttu hakkavad mõlemad abikaasad taas kasutama oma algseid perekonnanimesid ning neil ei ole õigust oma perekonnanime valida. Pärast abielu kehtetuks tunnistamist jäävad mis tahes laste perekonnanimed muutmata. Isaduse eeldus jääb ema abikaasa puhul kehtima isegi pärast seda, kui abielu on kehtetuks tunnistatud.

10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?

Pere-, abielu- ja isiklike suhte lahendamiseks pakutakse mitmeid nõustamisteenuseid. Üks võimalus on kasutada lepitust. Täiendavad üksikasjad on esitatud Tšehhi Vabariigi lepitajate liidu ning Tšehhi Vabariigi abielu- ja perenõustajate liidu veebisaitidel (vt allpool esitatud lingid). Kuid abielu lõpetamine lahutuse teel on võimalik ainult lõpliku kohtumääruse alusel.

11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

Lahutusmenetluse algatamise avaldus ja abielu kehtetuks tunnistamise menetluse algatamise avaldus tuleb esitada selle piirkonna maakohtule, kus asus abikaasade viimane ühine elukoht Tšehhi Vabariigis, tingimusel et vähemalt üks abikaasadest elab asjaomase kohtu pädevusse kuuluvas piirkonnas. Kui selline kohus puudub, on pädev selle abikaasa suhtes üldise pädevusega kohus, kes esitas avalduse menetluse alustamiseks. Füüsilise isiku suhtes üldise pädevusega kohus on selle piirkonna maakohus, kus asub asjaomase isiku elukoht, ning sellise elukoha puudumisel selle piirkonna maakohus, kus see isik viibib. Elukoht tähendab kohta, kus isik elab kavatsusega sinna alaliselt elama jääda (selliseid kohti võib olla mitu, nii et üldise pädevusega kohtuna võib käsitada kõiki nende elukohtade järgseid kohtuid). Täiendavate üksikasjadega saate tutvuda kohtualluvust käsitleval teabelehel.

Avaldus tuleb esitada kirjalikult. Avaldusel tuleb selgelt näidata, millisele kohtule see on mõeldud ja kes selle esitab. Samuti tuleb selgelt märkida ära pooled (täielik nimi, perekonnanimi, isikukood või sündikuupäev, alalise elukoha aadress või postiaadress) ning abielu, millega see avaldus on seotud (millal abielu sõlmiti ning selle lõppemise asjaolud, külg ja põhjused). Avaldus tuleb allkirjastada ja varustada kuupäevaga. Kui avalduse esitavad mõlemad abikaasad ühiselt, peavad avaldusel olema mõlema abikaasa allkirjad. Avalduses väidetud faktid peaksid olema tõendatud avaldusele lisatud dokumentidega.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusbabi?

Üldjuhul ei ole pooltel õigust saada hüvitist selliste kulude katteks, mis kaasnevad lahutusmenetluse või abielu kehtetuks tunnistamise menetlusega või kohtuotsuse saamisega selle kohta, kas abielu on tühine või mitte. Kohus võib nende kulude täieliku või osalise hüvitamise ette näha juhul, kui see on põhjendatud lähtuvalt juhtumi asjaoludest või poolte olukorrast. Avalduse alusel võib kohtu esimees vabastada isiku täielikult või osaliselt kohtukulude tasumisest, kui see on põhjendatud menetluse poole olukorraga ja tingimusel, et tegemist ei ole meelevaldse või ilmselgelt alusetu kohtuasjaga või katsega takistada õiguse kasutamist. Kui see on vajalik menetlusosalise huvide kaitsmiseks, võib menetlusosaline samuti paluda, et kohus määraks talle advokaadi. Kohus võib advokaadi määrata ka enne menetluse alustamist, kuid menetlusosaline peab vastama kohtukuludest vabastamise tingimustele. Menetlusosaline peab esitama kohtule tõendid oma sotsiaalse olukorra, vara ja sissetuleku kohta.

Kui on täidetud advokaate käsitlevas seaduses sätestatud tingimused, võib esitada avalduse ka Tšehhi Vabariigi Advokatuurile, et saada õiguslase nõustamise teenuseid tasuta või vähendatud tasu eest.

13 Kas abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Abielu lahutamise või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse peale saab esitada apellatsiooni 15 päeva jooksul alates kohtuotsuse kirjaliku koopia kättesaamisest. Apellatsioon esitatakse kirjalikult sellele kohtule, kelle otsus edasi kaevatakse. Kui tehakse algse otsuse parandamise otsus, hakatakse apellatsiooni esitamise tähtaega arvestama parandamisotsuse jõustumise kuupäevast. Leitakse, et apellatsioon on esitatud õigeaegselt isegi siis, kui see saabub pärast 15päevase tähtaja möödumist, tingimusel et hageja lähtus kohtult apellatsiooni esitamise kohta saadud ebakorrektsetest juhistest. Apellatsioon ei ole vastuvõetav, kui abielu lahutamiseks esitati ühine avaldus.

14 Milline on abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Kui **teises ELi liikmesriigis** (välja arvatud Taanis) **väljastatud otsus kuulub ajaliselt nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/2003** (Brüsseli IIa määrus) **kohaldamisalasse**, tunnustatakse otsust ühegi erimenetluse järgimist nõudmata. Perekonnaseisuasutus võtab lihtsalt otsust arvesse ning teeb automaatselt asjakohasesse registrisse täiendava kande nõutud dokumentide esitamisel. Need dokumendid on teise ELi liikmesriigi kohtu poolt abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise kohta tehtud lõplik otsus või selle kinnitatud ära kiri, millele on lisatud ametlik tõlge tšehhi keelde, ja Brüsseli IIa määruse artiklis 39 (või artiklis 33) osutatud tõend. Kohtud, kes tegid otsuse abielulahutuse, lahuse või abielu kehtetuks tunnistamise kohta, väljastavad tõendi menetlusosalise avalduse alusel. Selle tõendi esitamise nõudest võidakse loobuda, kui kõik asjaolud, mis muidu esitataks tõendis, on esitatud ka otsuses endas või muudes esitatud dokumentides (näiteks kui esitatud otsust tunnustatakse lõplikuna).

Kuid huvitatud isik võib pöörduda pädeva maakohtu poole eesmärgiga taotleda otsust kohtuotsuse tunnustamise või mittetunnustamise kohta näiteks juhul, kui on vaja selgeks teha, kas abielu eksisteerib või mitte (Brüsseli IIa määruse artikli 21 lõige 3). Sel juhul on siiski tegemist huvitatud isiku õigusega, mitte kohustusega. Seda laadi kohtuotsus ei ole vajalik tavapärase registrikande tegemiseks.

Kui **otsus tehti teises ELi liikmesriigis enne 1. maid 2004. aastat ja vähemalt üks menetlusosaline on Tšehhi Vabariigi kodanik**, tunnustatakse abieluasju käsitlevaid otsuseid Tšehhi Vabariigi Ülemkohtu eriootsuse alusel. Välisriigis tehtud lõplikud otsused või muud nõutud dokumendid (näiteks abielutunnistus) esitatakse Tšehhi Vabariigi Ülemkohtule koos nende dokumentide ametliku tõlkega tšehhi keelde ning need peavad olema legaliseeritud või kinnitatud tunnustusega (apostilliga). Neid menetlusi käsitlevad täiendavad üksikasjad on esitatud Tšehhi Vabariigi Ülemkohtu veebisaidil (vt link allpool).

Teatavad **õigusabi käsitlevad kahepoolsed kokkulepped**, mis on Tšehhi Vabariigi jaoks siduvad (kokkulepped Slovakkia, Ungari ja Poolaga), sisaldavad sätteid selliste kohtuotsuste tunnustamise kohta, mis on tehtud teise osalisriigi ametiasutuste poolt muudes kui varaküsimustes (hõlmatud on ka lahutust / lahuse / abielu kehtetuks tunnistamist käsitlevad otsused) ja mida Tšehhi Vabariik tunnustab ühegi erimenetluse järgimist nõudmata ning mida perekonnaseisuasutus võtab lihtsalt arvesse. Neil juhtudel teeb perekonnaseisuasutus täiendava kande registrisse pärast seda, kui on esitatud välisriigi

lõplik kohtuotsus, millele on lisatud ametlik tõlge tšehhi keelde ja mis on legaliseeritud või kinnitatud tunnistusega (apostilliga), välja arvatud juhul, kui välislepingus on sätestatud teisiti. Eespool kirjeldatud menetlust kohaldatakse ilmselgelt ainult nende juhtumite puhul, kus otsus tehti enne 1. maid 2004. aastat. Muudel juhtudel kohaldatakse Brüsseli IIa määruses sätestatud menetlust (vt eespool).

Tšehhi Vabariik on allakirjastanud lahutuste ja lahuselu tunnustamise konventsiooni (Haag, 1. juuni 1970). Kui kohtuotsus vastab nimetatud konventsioonis kirjeldatud tingimustele, kehtib Tšehhi Vabariigis tava, mille kohaselt ei pea Tšehhi Vabariigi Ülemkohtus alustama erimenetlust otsuse tunnustamiseks, kui kohtuotsus jõustus pärast 11. juulit 1976. aastat, s.t pärast päeva, mil Haagi konventsioon jõustus Tšehhi Vabariigi jaoks. Välisriigi lõplik kohtuotsus esitatakse perekonnaseisuametile koos otsuse ametliku tõlkega tšehhi keelde ja otsus peab olema legaliseeritud või kinnitatud tunnistusega (apostilliga), välja arvatud juhul, kui välislepingus on sätestatud teisiti.

15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Otsust on võimalik vaidlustada Brüsseli IIa määruse artiklis 22 sätestatud alustel. Sellisel juhul võib avalduse esitada kohalikul tasandil pädevale maakohtule, mis on üldise pädevusega kohus selle isiku suhtes, kelle vastu hagi on suunatud.

Selleks et takistada otsuse automaatset tunnustamist perekonnaseisuasutuse poolt vastavalt kahepoolsele kokkuleppele või lahutuste ja lahuselu tunnustamise konventsioonile (Haag, 1. juuni 1970), tuleks kasutada haldusmenetlust ning hiljem on võimalik esitada apellatsioon pädevale haldusasju menetlevale piirkonakohtule.

Kui kohtuotsuse tunnustamise kohta teeb otsuse Tšehhi Vabariigi Ülemkohus, siis selle otsuse peale apellatsiooni esitada ei saa.

16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Tšehhi Vabariigis on abielu lõpetamine lahutuse teel reguleeritud selle riigi õigusaktidega, mille kodanikud abikaasad lahutusmenetluse algatamise ajal olid. Kui abikaasad on eri riikide kodanikud, on abielu lõpetamine lahutuse teel reguleeritud selle riigi õigusaktidega, kus asub mõlema abikaasa alaline elukoht, või sellise elukoha puudumisel Tšehhi Vabariigi õigusaktidega.

Kui lahutuse suhtes kohaldatakse välisriigi õigust, mis ei võimalda lõpetada abielu lahutuse teel või võimaldab seda vaid erakordselt keeruliste asjaolude korral, ning kui vähemalt üks abikaasadest on Tšehhi Vabariigi kodanik või vähemalt ühe abikaasa alaline elukoht asub Tšehhi Vabariigis, kohaldatakse Tšehhi Vabariigi õigust.

Seonduvad lingid

[Tšehhi Vabariigi lepitajate liit](#)

[Tšehhi Vabariigi abielu- ja perenõustajate liit](#)

[Tšehhi Vabariigi Ülemkohus – välisriigi kohtuotsuste tunnustamine](#)

See veebileht on osa portaalist „Teie Euroopa“.

Sooviksime teilt [tagasisidet](#) selle kohta, kui kasulikult peate sellel esitatud teavet.

This webpage is part of an EU quality network

Viimati uuendatud: 16/12/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.